

GPU-val támogatott jövő kutatás

A kutatás a TÁMOP-4.2.1/B-09/1/KMR-2010-0005 projekt keretében folyt a BCE Jövő kutatás Tanszékén.

Retek Mihály

GPU nap 2012, MTA-RMKI, Budapest
2012. július 2.

Mi a jövő kutatás

„A jövő kutatás a társadalommal kapcsolatos jövő előzetes megismerésére irányuló intellektuális tevékenység, a jövő feltárás problémakörével foglalkozó tudományterület. Célja, hogy jövőre irányuló ismeretek előállításával (megbízható előrejelzések kidolgozásával) úgy befolyásolja a jelenbeli cselekedeteket, döntéseket, hogy azok a lehető legkedvezőbb irányban alakítsák a jövőt. A jövő kutatás feladata ezért az, hogy feltárja a lehetséges jövőket, felvázolja a már meghozott döntések jövőbeni következményeit és a meghozandó döntések lehetséges hatásait, ismereteket nyújtva az időben később várható folyamatok, események változásáról.”

Hideg – Kovács – Korompai – Nováky (Nováky szerk.)
2006: Jövő kutatás 19. oldal

Probléma felvetése/leírása

- Rövid, közép, hosszú távú demográfiai előrejelzések készítése egy újfajta módszerrel. Amely már meglévő és használt módszereket ötvözt. A probléma nagymértékben párhuzamosítható, ennek következtében GPU-ra történő implementálásra is teljes mértékben alkalmas.
- A cél a CPU és a GPU közötti sebességbeli különbségek összehasonlítása, kicsi, közepes nagy számítást igénylő alternatívákon. A GPU-ra történő algoritmus optimalizálása az egyes gyártók célhardvereire.
- A GPU-n való futtatásra OpenCL használata. (QtOpenCL)

Előrejelzési „fajták”

Gazdasági

- GDP
- Infláció
- Tőzsde,
- ...

Társadalmi

- Demográfiai,
- ...

Meteorológiai/Időjárás

- Csapadék,
- ...

Klíma/Éghajlatváltozás

- Hőmérséklet,
- CO₂ változás
- Tengerszint,
- ...

Technológiai

- Energetika
- Informatika,
-

...

A demográfiai előrejelzés típusok

- Statisztikai módszerek

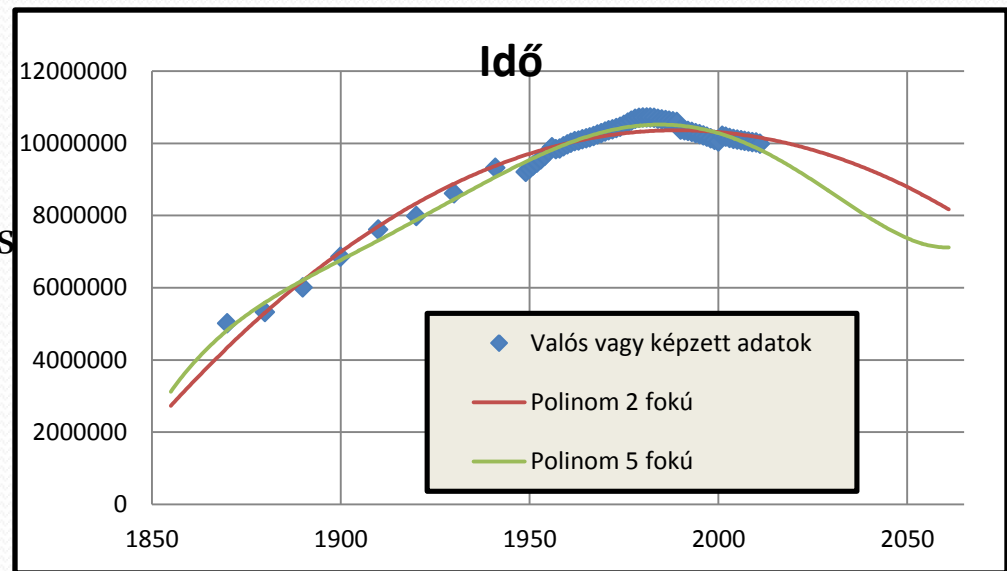
regresszió, polinom illesztés, mozgóátlag, ...

- Rendszerdinamika

- Evolúciós

- Populáció dinamika

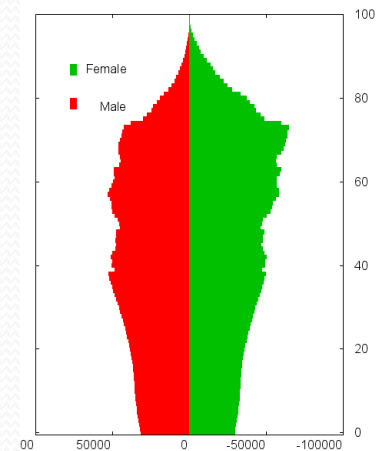
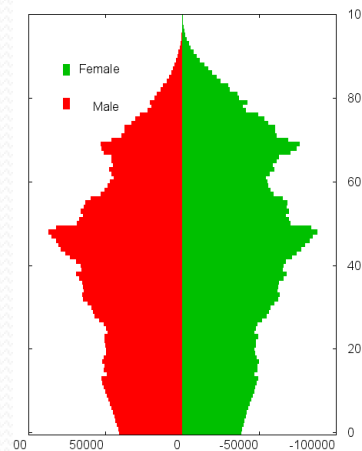
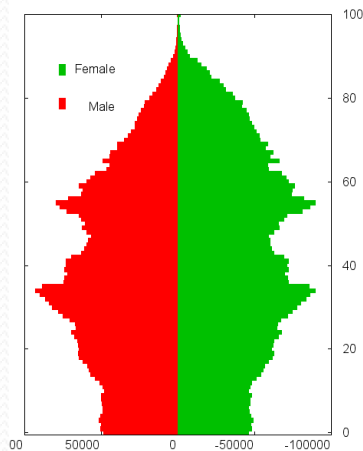
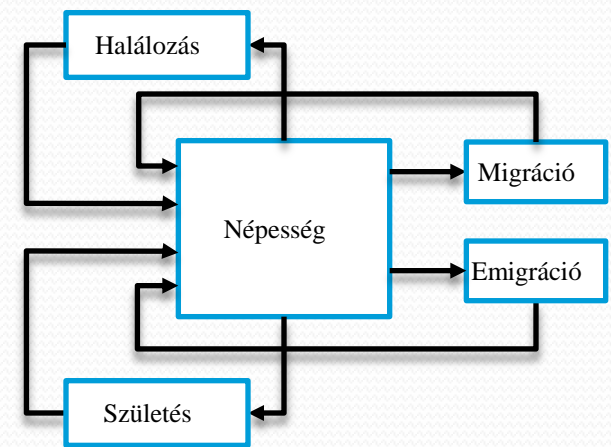
Teljes vagy arányos egyed tárolás

A magyar népesség előrejelzése függvény illesztéssel, 1800-as évek közepétől napjainkig felhasznált adatokkal

Rendszerdinamika

- A valós rendszer egy egyszerűsített modellje alapján történő szimulációja, amelyből csak a fontosabb elemek szerepelnek, de azokra is nagyfokú egyszerűsítést kell alkalmazni.
- A modellben a komponensek között, kapcsolatok/kölcsönhatások állnak fent.
- A rendszerben megtalálhatóak a visszacsatolások (pozitív és negatív), amelyek hatással vannak az eredeti értékekre/paraméterekre és ezeket folyamatosan módosítják is.

Rendszerdinamikai előrejelzés korfa alapján 2011, 2025, 2050

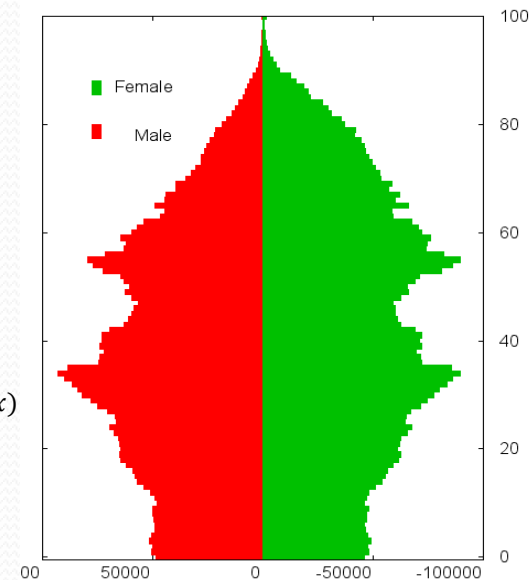
Korhossz alapú szimuláció

A népesség összetétele (külön férfiak és nők) bizonyos intervallumonkénti bontásban. (Általánosságban az egy és öt éves bontású intervallum használatos.)

- P – népesség
- BR – születési arány
- D – halálozás
- I/E - ki/be- vándorlás
- Sex – nem típusok (férfi, nő)

Matematikailag kifejtve:

$$P_{year+1} = \sum_{sex} \sum_{i=15}^{49} P(i, sex) + \sum_{sex} \sum_{i=15}^{49} P(i, sex) * BR(i) - \sum_{sex} \sum_{i=0}^{\infty} I(i, sex) + \sum_{sex} \sum_{i=0}^{\infty} D(i, sex) - \sum_{sex} \sum_{i=0}^{\infty} E(i, sex)$$

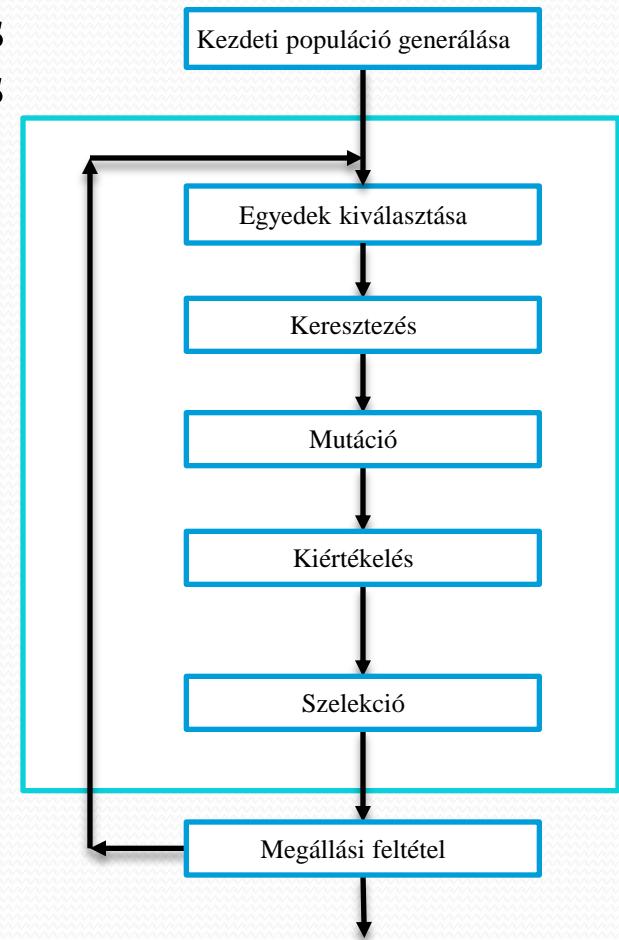

Általános evolúciós módszer

A természetben végbemenő evolúciós folyamatok átültetése az algoritmus elméletbe.

Folyamatban a következő lépések lehetnek:

- Kezdeti populáció generálás
- Az „örökítő anyagot” továbbadó egyedek kiválasztása
- Egyedek keresztezése
- Mutáció
- Kiértékelés
- Szelekció

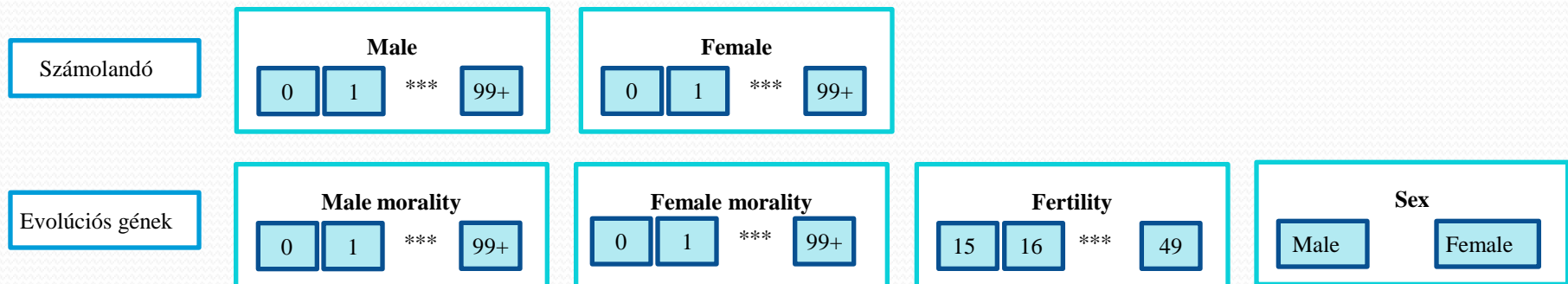
Ötlet

Egyszerre több rendszerdinamikai előrejelzés használata, amelyekben a különböző típusú paramétereknek az értékei különböznek egymástól. Erre a problémára ideális az evolúciós módszer alkalmazása. Minden egyed résztvevő egy különálló rendszerdinamikai rendszer. Az egyedek génállománya, pedig a rendszer paraméterei. Az evolúciós módszerben használatos mutáció felelős azért, hogy az egyedek különbözzenek egymástól. A keresztezés pedig két egymástól független rendszer felhasználva történik, ez a módszer garantálja, hogy az újonnan létrejövő egyed bizonyos mértékben hasonlítson a már meglévő rendszerekhez, de bizonyos mértékben ugyanakkor térjen is el. A szelekció különböző feltételek, vagy azok kombinációja alapján történhet. Ezek például a következők lehetnek:

- születések száma,
- egészségügyi állapot,
- szülőkorú nők alakulása,
- nyugdíjas/gyerekek aránya,
- munkaképes népesség,
- ...

Evolúciós módszer alkalmazása a problémára 1.

- Kezdeti inicializálódó értékek: (forrás: KSH)
 - Halandósági táblák (férfi/nő)
 - Szülési ráta
 - Születendő gyerekek nemének aránya (utóbbi évtizedek adataiból számított)
 - Népeség koralapú összetétele
- Egyedek leírása
 - Tárolt és számolandó adatok
 - A férfiak kor szerinti megoszlása éves bontásban (0..99)
 - A nők kor szerinti megoszlása éves bontásban (0..99)
 - Evolúciós gének
 - A férfiak halálozási aránya éves bontásban (0..99)
 - A nők halálozási aránya éves bontásban (0..99)
 - Születési arányszám (15-49)
 - Nemek aránya (fiú-lány)

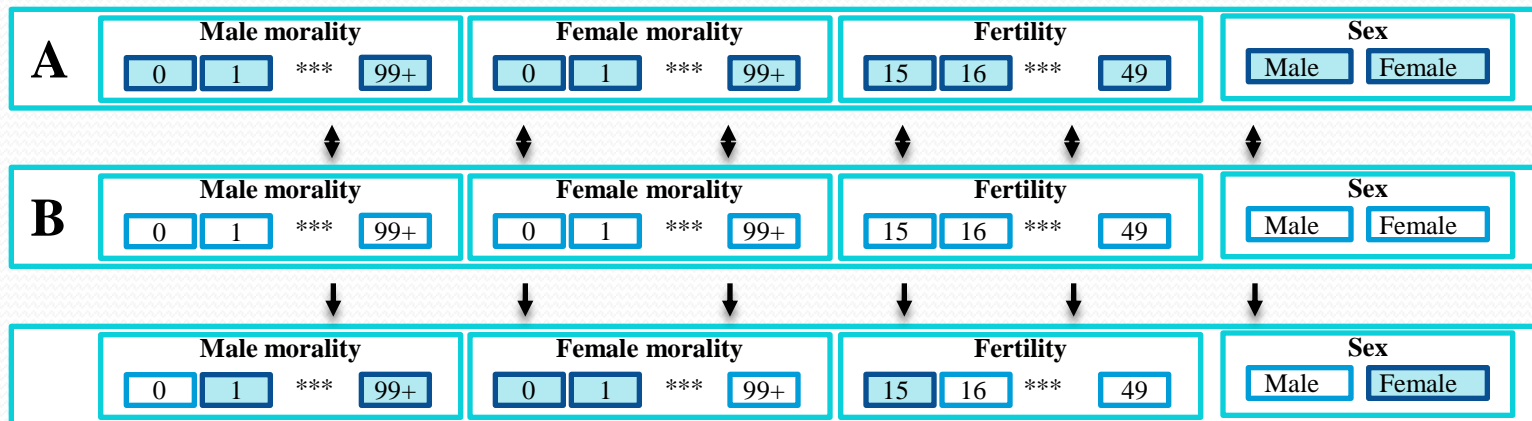

Evolúciós módszer alkalmazása a problémára 2.

- Az „örökítő anyagot” továbbadó egyed kiválasztása

A párok véletlenszerű vagy irányított párosítása, minden egyes egyedet, csak egyszer lehet felhasználni a keresztezésnél. Egy egyed esetlegesen többszöri kiválasztása, nagymértékben módosíthatná a keletkezendő egyedek egy konkrét kimeneti jellemzőbe való konvergálását.

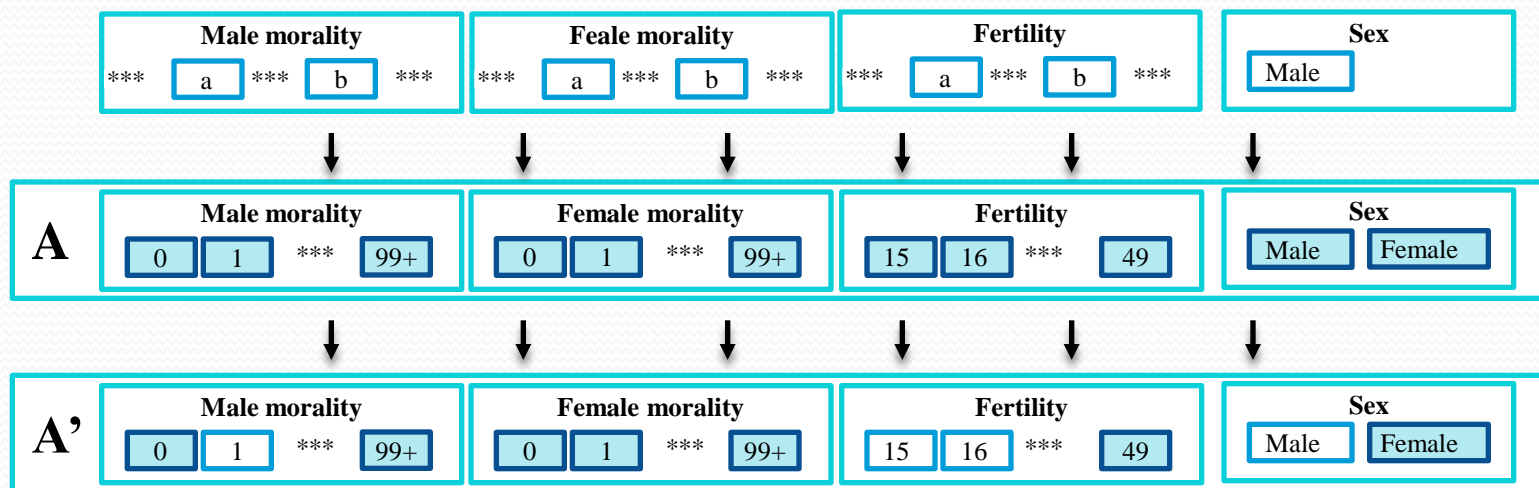
- Egyedek keresztezése
 - Egy pontos
 - Több pontos
 - Véletlenszerű csere génenként

Evolúciós módszer alkalmazása a problémára 3.

- Mutáció

- Az egyes gének értékének pozitív vagy negatív értékű módosítása. Ezzel a módszerrel csökkenthető a hirtelen/nagymértékű jövőbeli demográfia változás bekövetkezése.
- Az egyes gének egy véletlen számmal való felülírás. Fontos, hogy az adott génekre limitációs értékek szükségesek, mind maximális mind minimális értékekre, mert ha ezt nem tartja be a módszer, akkor hosszútávon nagy anomáliák következhetnek be a demográfiai folyamatokban.
- ...

Evolúciós módszer alkalmazása a problémára 4.

- **Kiértékelés (fitness function)**

- *Egyáltalán szükséges –e a kiértékelés? (Minden lehetségesen keletkezendő alternatíva megtartása.)*
- A populáció értékének használata, évről – évre nem lehet nagy változás.
- A populáció értékében az anomáliák megtartása, ezzel a módszerrel a káosz és katasztrófa elmélet szimulálható a demográfiai jellemzőkben.
- A termékenységi arányszám vizsgálata.
- A halálozás „negatív” értékben. („Egészségesség”)
- Az átlag életkor változása.
- ...

- **Szelekció**

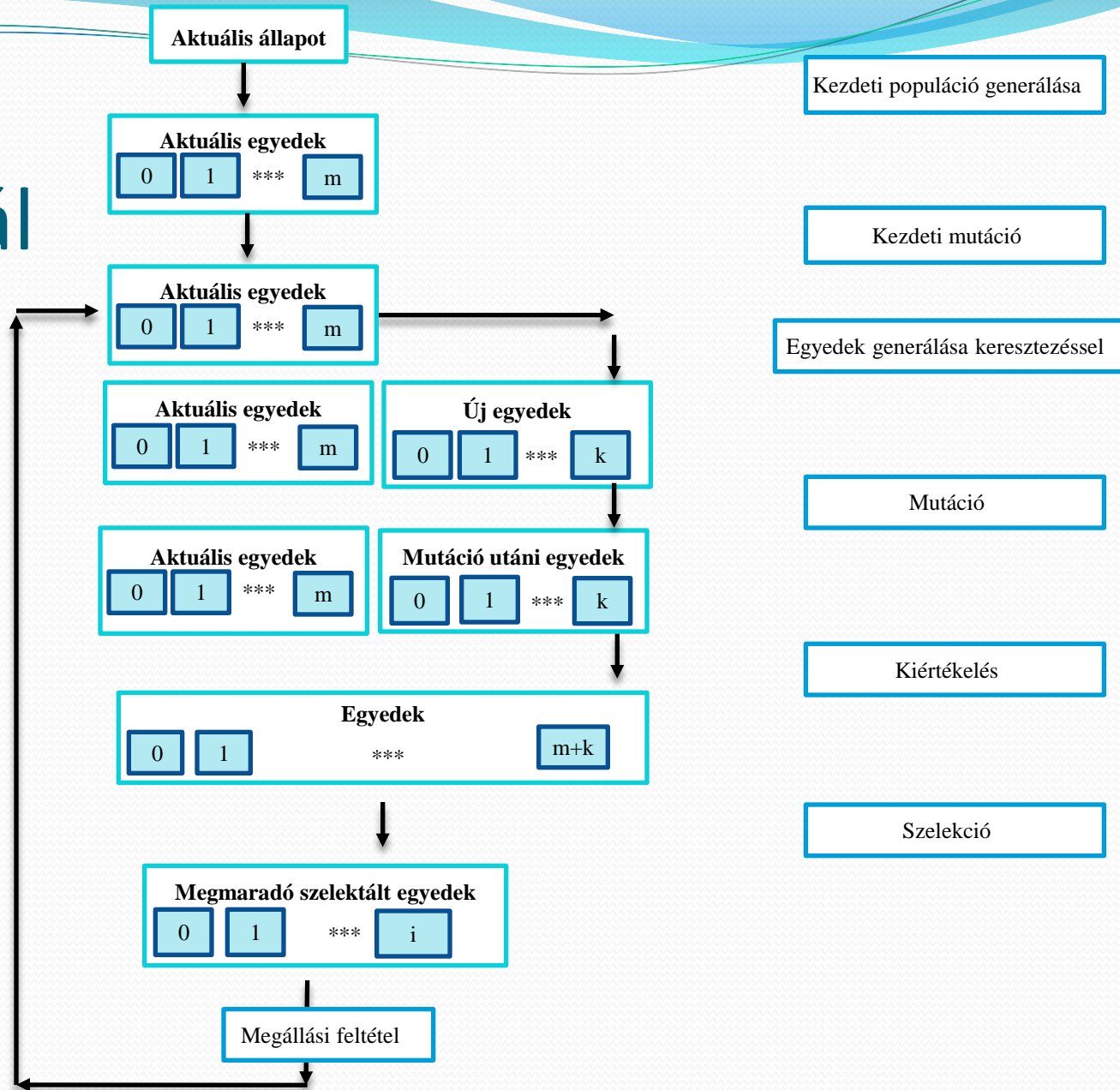
- Minden egyes egyed meg kell tartani. Lehet, hogy a kisselektált egyedek jövőbeli kalkulált értékei alkotnak egy lehetséges demográfiai jellemzőt. Ez esetenél nem fontos még a kiértékelő függvény sem.
- Véletlenszerű szelektálás. Csak a nagymennyiségű egyed csökkentésére alkalmas, amelynek következtében a számítási idő és memóriaigény csökkenthető.
- A populáció szélsőségeinek (anomáliáinak) szelektálása, a „pozitív” és a „negatív” tartományokban.
- A populáció szélsőségeinek (anomáliáinak) megtartása és a köztes értékek szelektálása, ezzel a szimulációban alkalmazható a káosz- és katasztrófa elmélet.

- ...

- **Megállási feltétel**

- Időegység
- Demográfiai anomália,
- ...

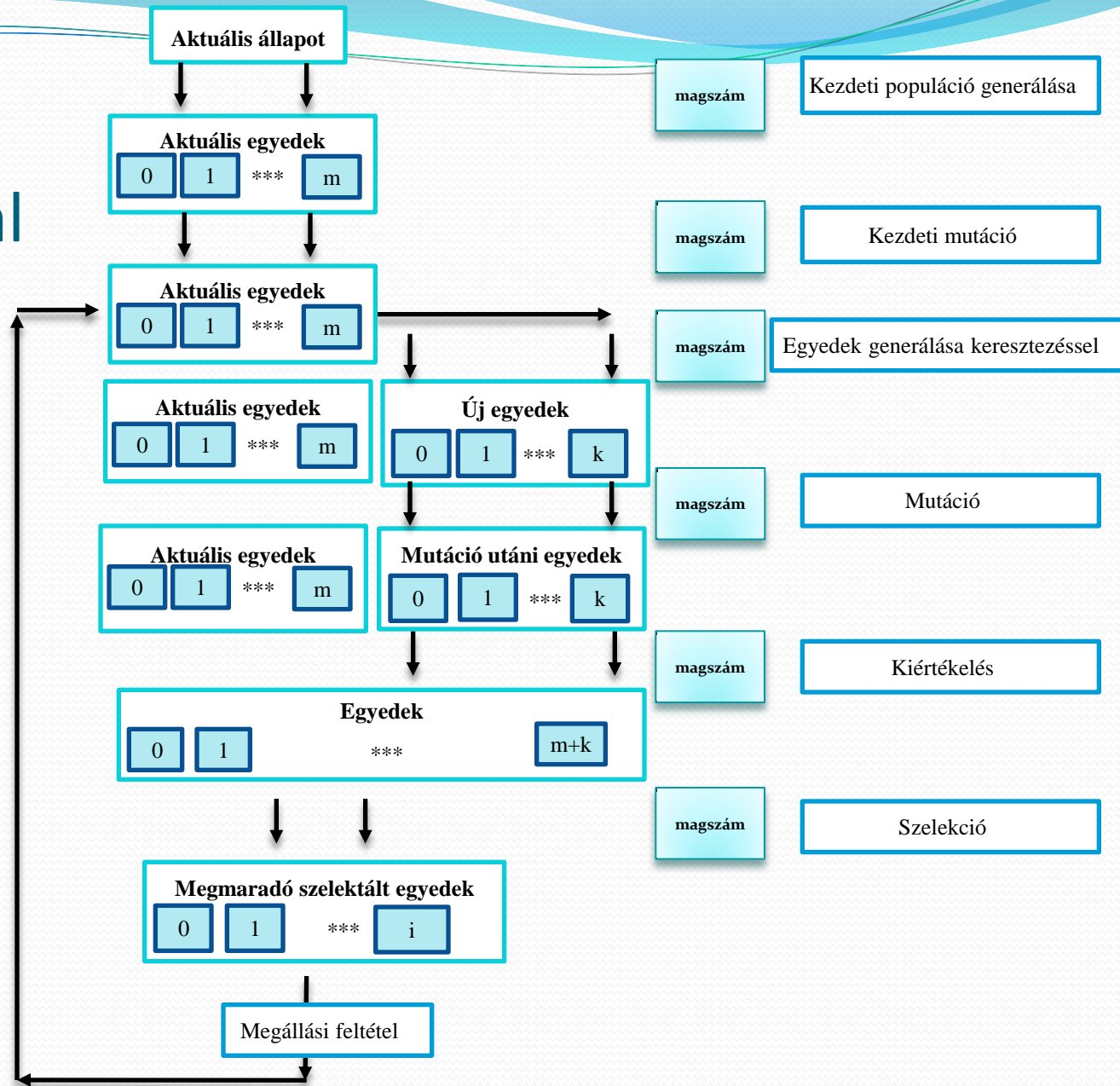
CPU egy szál

CPU több szál

- Szálkezelésre Qt Thread (Qt SDK) használata.
- Párhuzamos véletlen szám generálás.
- AMD processzor esetén amennyi magja van, annyi az optimális szál.
- Intel processzor esetén, ha a Hyper-Threading-et támogatja, akkor az optimális szálak esete egyenlő a magok számának duplájával.

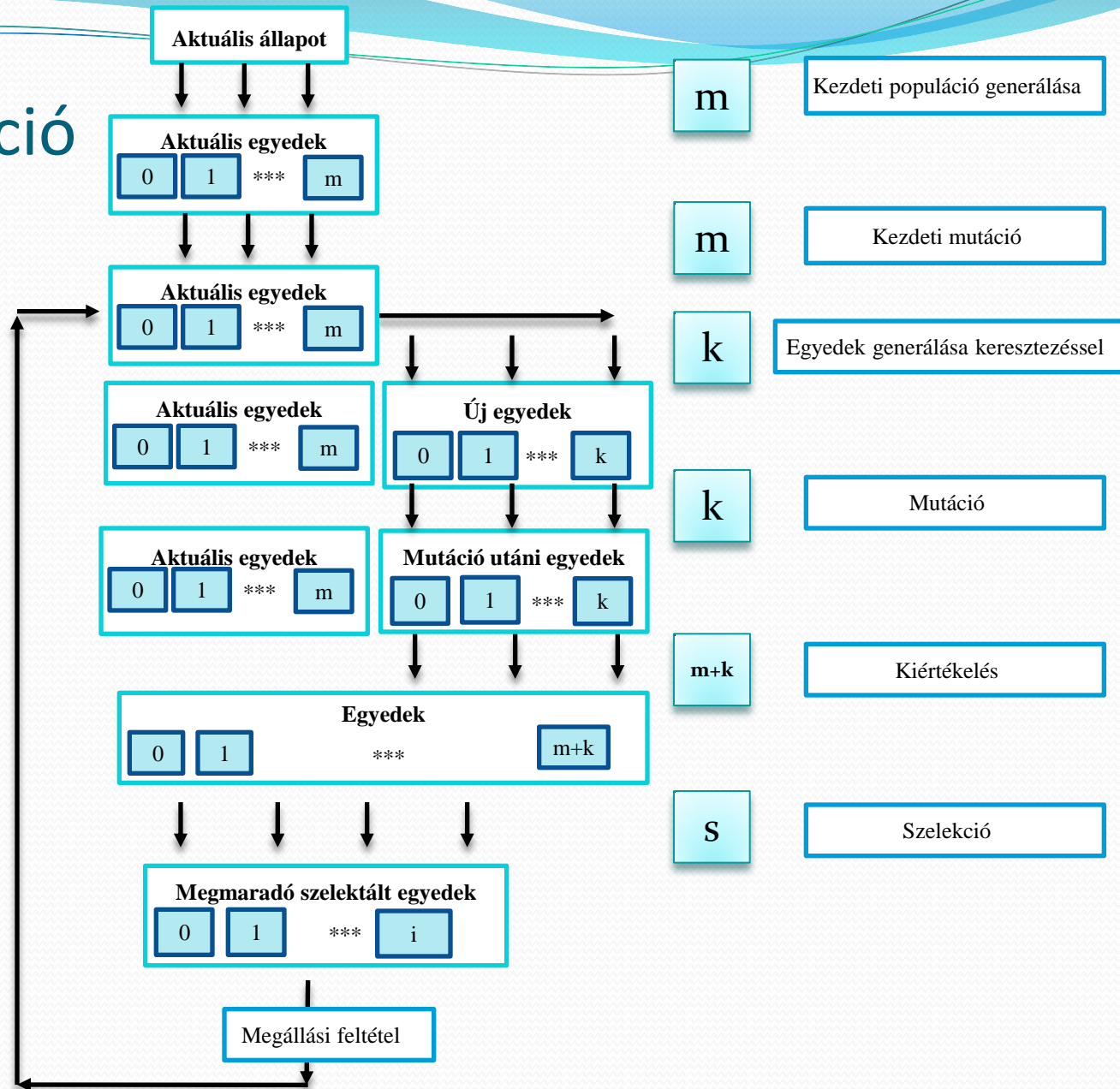
A CPU több szál

GPU - OpenCL

- OpenCL használata (Qt OpenCL wrapper)
- Párhuzamos véletlen szám generálás.
- Komplex struktúrák kezelése
- AMD Radeon-ra optimalizált kód szükséges

A GPU szimuláció felépítése

Tesztelt eszközök

CPU

- AMD X2 (2 mag)
- AMD X4 (4 mag)
- Intel i3 (2 mag)

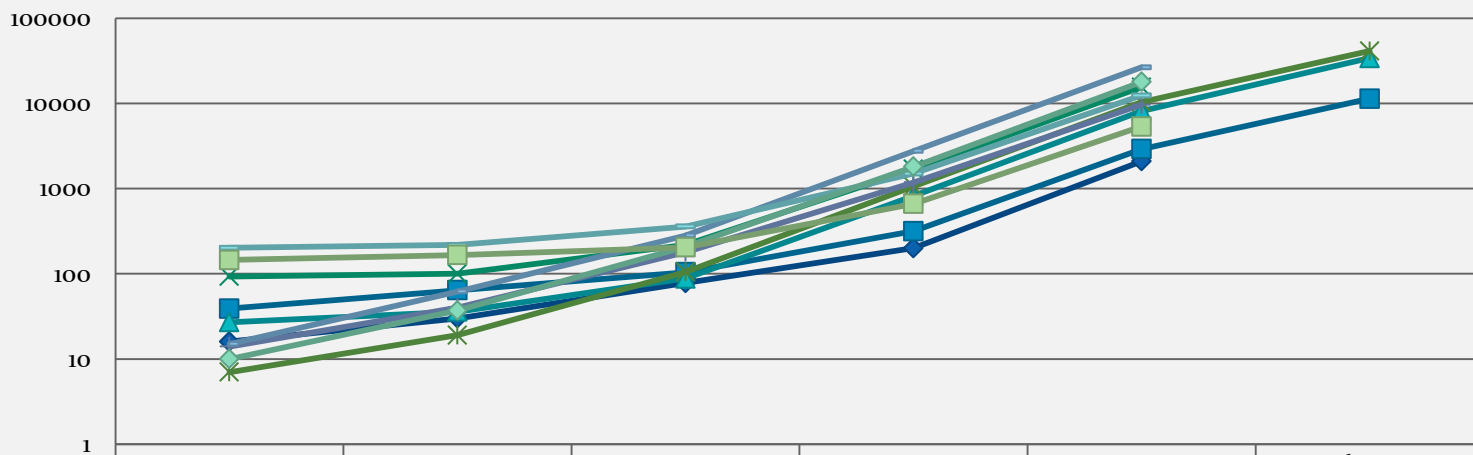
GPU

- NVIDIA 8600 GT (32 core)
- NVIDIA GT 525M (96 core)
- NVIDIA GTX 550Ti (192 core)
- NVIDIA GTX 560Ti (384 core)

Futási értékek

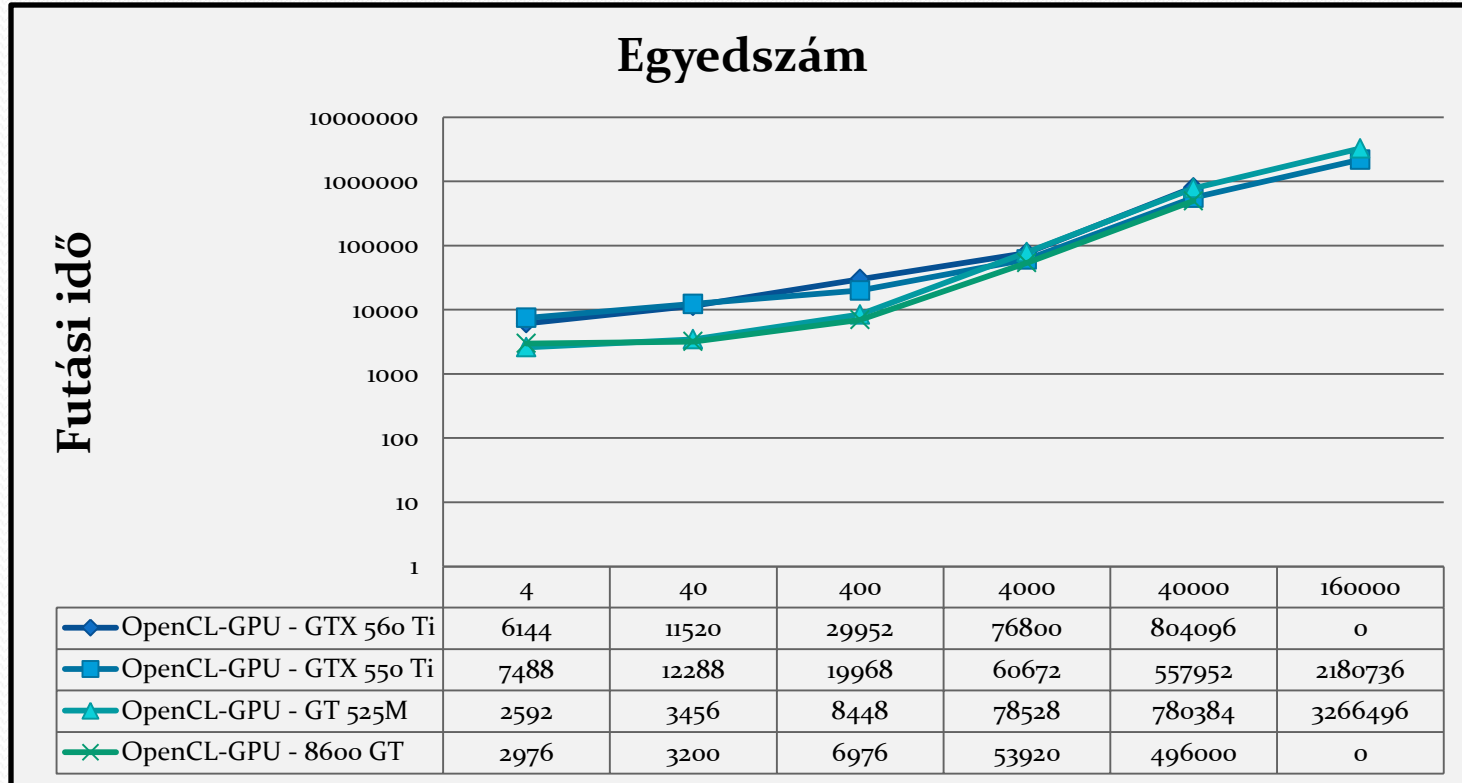
Futási idő

Egyedszám

	4	40	400	4000	40000	160000
◆ OpenCL-GPU - GTX 560 Ti	16	30	78	200	2094	0
■ OpenCL-GPU - GTX 550 Ti	39	64	104	316	2906	11358
▲ OpenCL-GPU - GT 525M	27	36	88	818	8129	34026
✕ OpenCL-GPU - 8600 GT	93	100	218	1685	15500	0
✱ CPU - i3 -Laptop 2.3GHz	7	19	105	1061	10304	41159
⊕ OpenCL-CPU - AMD X2 2.5GHz	14	40	179	1182	9650	0
— CPU - AMD X2 2.5GHz	15	62	281	2761	26500	0
— CPU ₄ - AMD X2 2.5GHz	202	218	358	1500	12400	0
◇ CPU - AMD X4 3.2GHz	10	37	207	1807	17899	0
■ CPU ₄ - AMD X4 3.2GHz	145	166	204	663	5337	0

Normalizált GPU értékek

Konklúzió

Kicsi

adatmennyiség esetén is OpenCL használata, de CPU-n való futtatással. (minimum SSE2 utasítás készlet szükséges)

Nagy

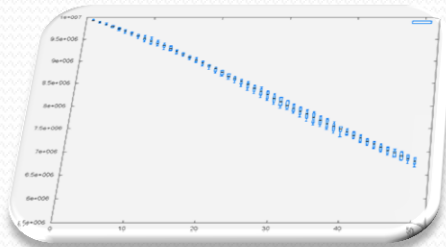
adatmennyiség esetén, ha az adatok beleférnek a videomemóriába GPU-n való futtatás

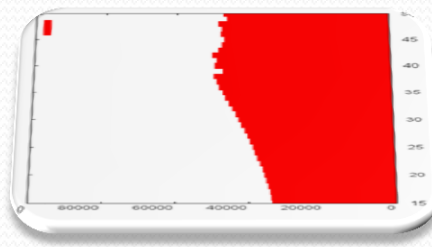
Óriási/extrém

adatmennyiség esetén OpenCL CPU használata vagy esetlegesen OpenCL GPU használta, de ez függ az adatok mozgatóásától a lokális és a videomemória között.

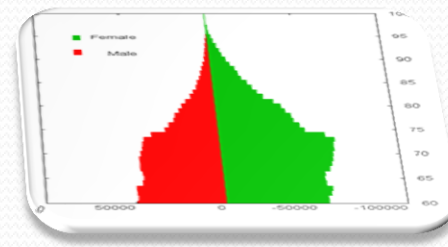
Néhány különböző típusú kimeneti diagram

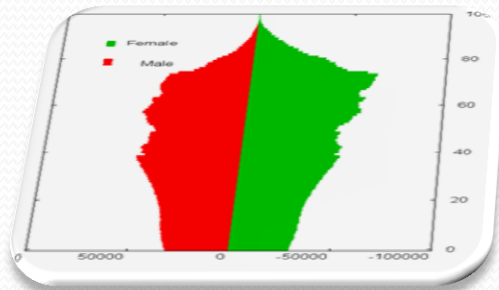
A népesség demográfiai értékei az elkövetkező 50 évben

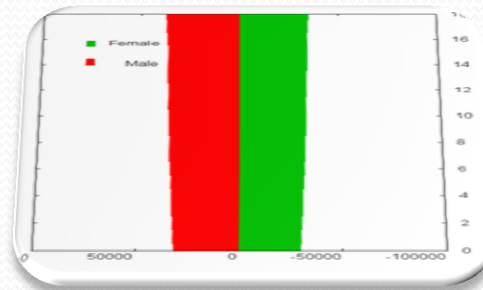
A szülőkorú nők 2050-ben

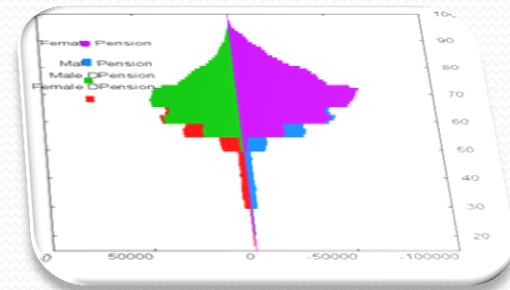
A 60 év fölötti férfiak és nők demográfiai összetétele 2050-ben

A férfiak és nők demográfiai összetétele 2050-ben

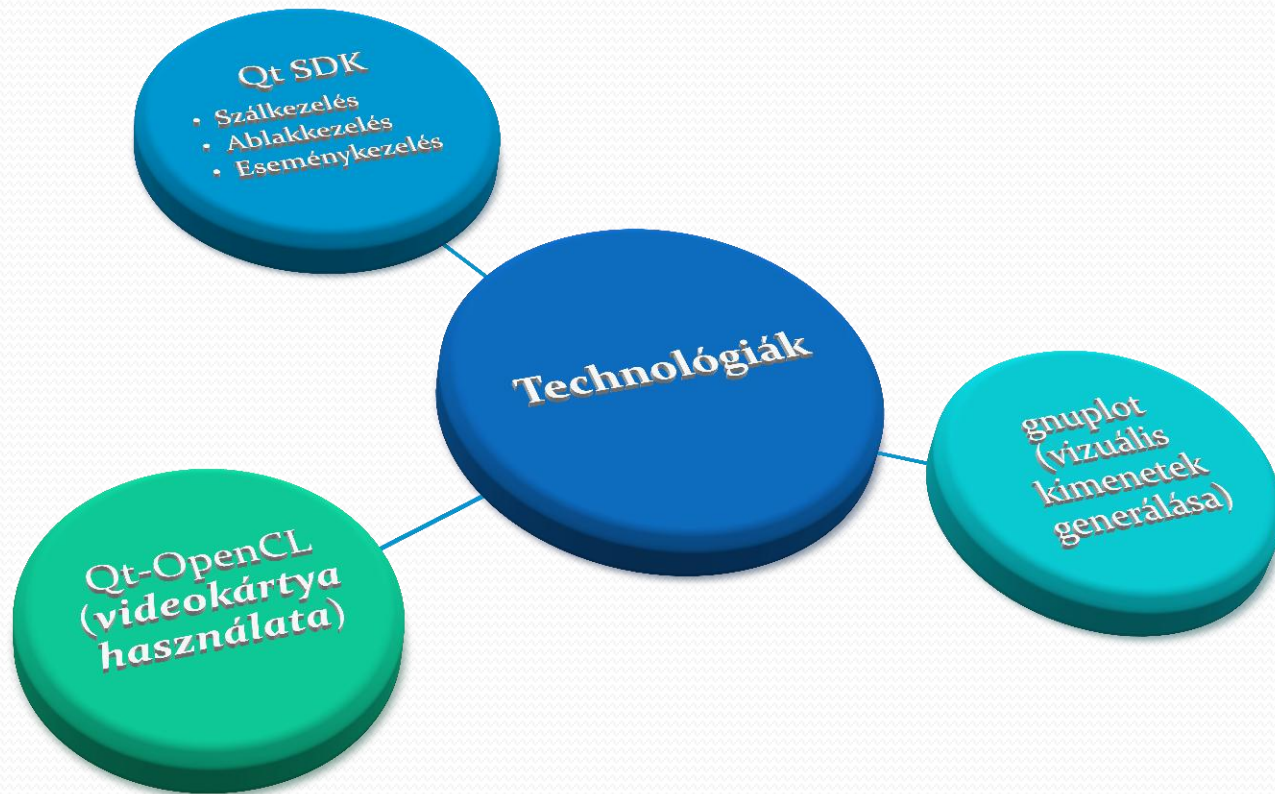

A gyerekek összetétele 2050-ben

A különböző típusú nyugdíjasok összetétele 2050-ben

Használt technológiák

Módszerek összehasonlítása

Típus	Mintaillesztés	Rendszer dinamika Komponens	Evolúciós
Leírás	Egyszerű függvényillesztés (2. és 3. fokú polinom, ...) a múlt adatsoraiból.	Rendszer dinamika alkalmazása.	Populációs fontosabb egyedeinek tárolása. A szimulációban az egyes egyedekre rendszerdinamikai rendszert képeznek.
Kezdőérték	Hosszú időtávú régi adatok felhasználása.	A nem régi időtávból származó adatok használata.	A nem régi időtávból származó adatok használata.
Komplexitás	Egyszerű	Modelltér függő.	Egyedleírás függő.
Előrejelzési időtáv	Csak rövidtávú előrejelzésekre alkalmas.	Rövid és közepes távú előrejelzésekre alkalmas, a társadalomba bekövetkező változásokat nem tudja kezelni.	Rövid és hosszú távú események előrejelzésére alkalmas.
Előrejelzési pontosság	Rövidtávon pontos	Rövid és középtávon pontos.	Paraméter tér függő, hosszútávon is közelítőleges értékek keletkezhetnek.
Hiba	Tendenciákat változásokat nem képes követni. A különböző típusú és komplexitású jellemzők esetén az összefüggéseket nehéz meghatározni.	Hosszú távon a jelenben végbemenő eseményeket próbálja alkalmazni.	Paraméter térből adódó. Mutációs hiba. Nem megfelelő szelekció.
Szimuláció futási ideje	Minimális	Közepes	Paraméter tér függő
Információ technológiailag alkalmazható párhuzamosítás	Nem szükséges	MIMD (több magos CPU)	SIMD (GPU)

Továbbfejlesztési lehetőségek

- Modell
 - Összetettebb/bővebb génállomány
 - Részletesebb idő intervallumok
 - Új típusú kiértékelések
 - Komplexebb rendszerdinamikai rendszer
 - A szakértői interaktivitás nagyobb mértékű alkalmazása a modellben
- Architektúra
 - Több VGA-val való szimuláció
 - Különböző gyártók termékeire való optimalizálás (pl. Radeon-ra optimalizált kód)

Magyar nyelven elérhető irodalmak

- Hideg Éva – Kovács Géza – Korompai Attila – Nováky Erzsébet (Nováky Erzsébet szerk.) (2006): Jövőkutatás, Aula Kiadó, Budapest
- Hideg Éva (1996): A hazai népesedési folyamatok előrejelzése. Jövőtanulmányok 3. BKE Jövőkutatás Tanszék, Budapest.
- Hablicsek László – Szabó Kálmán (1987): A népességelőreszámítások készítésének módszertani alapjai. Népességtudományi Kutató Intézet, Budapest.
- Dennis Meadows, Donatella Meadows, Jorgen Randers (2005): A növekedés határai (harminc év múltán) Kossúth Kiadó, Budapest
- Nováky Erzsébet – Cserhádi Ilona (1996): A magyar gazdaság és környezet kapcsolata rendszerdinamikai megközelítésben. Jövőtanulmányok 8. BKE Jövőkutatás Tanszék, Budapest.
- Alács Péter – Benedek Gábor – Hideg Éva – Martinás Katalin – Nováky Erzsébet – Papp Balázs – Pál Csaba. (Hideg Éva szerk.) (2001.): Evolúciós modellek a jövőkutatásban. Aula Kiadó, Budapest.
- Alács Péter (2001): Demográfiai előrejelzés evolúciós modellel. Jövőelméletek 5. BKÁE Jövőkutatási Kutatóközpont, Budapest.